

DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.176>

УДК 330.8:[327+008] Подолинський

JEL: B31

Логвиненко Ю. В., кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціально-гуманітарної освіти, КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1574-5107>

e-mail: ledi_uliya_ledi@ukr.net

ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНА КОНЦЕПЦІЯ СЕРГІЯ ПОДОЛИНСЬКОГО У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ (до 175-річчя від народження)

У статті здійснено системний аналіз філософсько-економічної концепції Сергія Подолинського, що заклала основи для зародження й розвитку української наукової школи фізичної економії. Метою дослідження є осмислення потенціалу ідей Подолинського для сталого розвитку в умовах геополітичних та цивілізаційних викликів ХХІ ст. Предметом дослідження є розвідка Сергія Подолинського «Праця людини та її відношення до розподілу енергії», що репрезентує оригіна-

Ц и т у в а н н я: Логвиненко Ю. В. Філософсько-економічна концепція Сергія Подолинського у контексті сучасних геополітичних та цивілізаційних викликів (до 175-річчя від народження). *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2025. Вип. 58. С. 176–190. <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.176>

© Видавець Державна установа "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України", 2025.

Ця стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

ISSN 0320-4421. Історія нар. госп-ва та екон. думки України. 2025. Вип. 58

льний авторський підхід до розуміння природи праці людини, роль праці в отриманні та розподілі енергії і водночас виявляє теоретичні розбіжності з марксистською традицією політичної економії. Щоб простежити еволюцію економічно-філософської концепції Сергія Подолинського та його прогностичні розрахунки, використано системний, історико-філософський, порівняльний та міждисциплінарний підходи.

У статті розкривається гуманістичний вимір енергетичного підходу Сергія Подолинського в економічній науці, за яким праця людини є джерелом відтворення природної енергії у цивілізаційному поступі. Доведено, що Сергій Подолинський створив унікальну модель єдності природного, соціального й економічного, яка випередила тогочасні економічні теорії та започаткувала розвиток сучасних еколого-економічних підходів. Обґрунтовано, що інтелектуальний спадок ученого заклав методологічну основу для переосмислення поняття енергії як інтегративного ресурсу розвитку суспільства і є науковим базисом у формуванні екологічно орієнтованої економіки знань. Тож дослідження і популяризація ідей Сергія Подолинського набувають сьогодні особливої актуальності з метою формування нової парадигми сталого розвитку, у якій праця людини, соціальна справедливість, пошук джерел енергії та природна рівновага розглядаються як взаємопов'язані чинники подальшого цивілізаційного розвитку.

Ключові слова: Сергій Подолинський, праця людини, енергія, українська наукова школа фізичної економії.

Logvynenko Yulia

**THE PHILOSOPHICAL AND ECONOMIC CONCEPT
OF SERHIY PODOLYNSKYI IN THE CONTEXT OF
CONTEMPORARY GEOPOLITICAL AND CIVILIZATIONAL
CHALLENGES**

(to the 175th anniversary of birth)

The article presents a comprehensive analysis of Serhii Podolynskyi's philosophical and economic concept, which laid the groundwork for the emergence and development of the Ukrainian scientific school of physical economy. The purpose of the study is to explore the potential of Podolynskyi's ideas for achieving sustainable

development in the context of the geopolitical and civilizational challenges of the twenty-first century. The research focuses on Podolynskyi's treatise "Human Labor and Its Relation to the Distribution of Energy", which offers an original theoretical approach to understanding the nature of human labor and its role in the accumulation and distribution of energy, while also exposing the conceptual limitations of Marxist political economy. To trace the evolution of Podolynskyi's economic and philosophical thought and his predictive calculations, the study employs systemic, historical-philosophical, comparative, and interdisciplinary research methods.

The article reveals the humanistic dimension of Podolynskyi's energetic approach to economics, in which human labor is understood as a source of restoring and transforming natural energy in the process of civilizational development. It is demonstrated that Podolynskyi constructed a unique model of the interrelation between natural, social, and economic systems - one that anticipated later ecological-economic theories and provided a foundation for modern sustainability studies. The research substantiates that his intellectual heritage offers a methodological framework for reinterpreting energy as an integrative resource of social progress and serves as a scientific basis for the development of an environmentally oriented knowledge economy. The study concludes that revisiting and promoting Serhii Podolynskyi's ideas is of exceptional relevance today, as they foster the formation of a new paradigm of sustainable development, where human labor, social justice, the search for energy sources, and natural equilibrium are regarded as interconnected determinants of future civilizational advancement.

Keywords: Serhiy Podolynskyi, human labor, energy, Ukrainian scientific school of physical economy.

Постановка проблеми. Попри стрімкий розвиток технологій і розширення сфер та проблематики досліджень, сучасна наука не наблизилася люду до подолання глобальних викликів, що стоять перед цивілізацією. Навпаки – орієнтація на технократичні моделі розвитку поглибила розрив між Людиною, Природою, Космосом, що можемо побачити, спостерігаючи за економічними, енергетичними, соціальними та ін. кризами. Суперечність між науково-технічним прогресом і ціннісними засадами життя людини актуалізує проблему пошуків альтернативних

векторів розвитку наукового знання. У цьому контексті особливої ваги та актуальності набуває спадок, залишений людству Сергієм Подолинським, засновником передової української наукової школи фізичної економії. Погляди ученого на шляхи встановлення балансу між природою, економікою, екологічною безпекою є саме тією науковою парадигмою, що може стати основою для переходу до нової моделі розвитку – моделі сталого розвитку, задекларованої у Цілях сталого розвитку ООН. На жаль, сфокусовані на довгострокову перспективу концептуальні ідеї та пріоритетні напрями розвитку, залишені світовій науці фундатором української наукової школи фізичної економії, людство виявилось неспроможним дієво застосувати для свого прогресу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова спадщина С. Подолинського залишається об'єктом наукових досліджень, а його ідеї та аргументи слугують арсеналом формування новітніх підходів до розуміння місця людини та її господарської діяльності в сучасному світі. До аналізу місця та ролі теоретичної спадщини С. Подолинського у розвитку сучасного суспільствознавства та переосмисленні основ господарювання останнім часом зверталися як українські, так і зарубіжні дослідники, зокрема: Ю. Дупленко та К. Гамалія [1]; Дж. Рісполі [2]; М. Говоруха [3]. Нового прочитання набули праці вченого у контексті цілей сталого розвитку. Так, Л. Капаєва, А. Рудич, А. Дорошенко звернулися до положень С. Подолинського, розглядаючи трансформацію концептуальної основи та системи зелених фінансів [4]; О. Васирина фізичну економію бачить як теоретичне підґрунтя зміцнення енергетичної безпеки [5]; В. Зінченко та М. Бойченко [6] акцентують на філософсько-світоглядних аспектах теорії С. Подолинського. Критичний аналіз його вчення із промарксистських позицій здійснили Дж. Б. Фостер та П. Баркет [7]. Натомість Ю. Логвиненко, В. Мазуренко, Л. Ситник та Н. Білик [8] розглядають концепцію С. Подолинського в контексті антимарксистської полеміки.

Разом із тим варто пам'ятати, що повернення імені С. Подолинського з небуття та введення його праць у науковий обіг є заслугою метрів української історико-економічної думки – Л. Корнійчук та С. Злупка. У статті використано результати досліджень інтелектуального спадку Сергія Подолинського,

висвітлені у фундаментальних монографіях Л. Воробйової [9] та Л. Гринів [10], працях В. Мазуренка [11], Ю. Марцінішина [12], М. Руденка [13], К. Швабія [14], В. Шевчука [15]. Розвідки названих учених дають можливість комплексно осягнути філософсько-економічне учення Сергія Подолинського. Цінним джерелом вивчення інтелектуального спадку ученого є упорядкований Л. Корнійчук збірник праць С. Подолинського, що містить додатки у вигляді архівних матеріалів біографічного характеру (зокрема, листи С. Подолинського до К. Маркса та Ф. Енгельса до К. Маркса про С. Подолинського), бібліографію праць про С. Подолинського, розвідку про життя і діяльність науковця [16].

Наукова концепція Сергія Подолинського знайшла своє продовження у працях В. Небрат, у яких розкривається потенціал праць Сергія Подолинського для формування солідарного соціального потенціалу. Л. Гринів піднімає питання про необхідність впровадження фізичної економії у фахову підготовку здобувачів вищої освіти [17]. Згадані учені та багато інших дослідників додали до ідей представників української наукової школи фізичної економії своє бачення динамічної взаємодії природних, економічних та космічних процесів.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, що розглядається. На жаль, слід констатувати, що спадок Сергія Подолинського нині залишається недостатньо вивченим та популяризованим, незважаючи на прогностичний характер досліджень ученого. У зв'язку з цим у пропонованій розвідці систематизовано ідеї й гіпотези ученого в царині суспільно-економічних наук та філософії господарювання.

Мета статті – осмислити філософсько-економічну концепцію Сергія Подолинського, що акцентує на взаємозв'язку людини й природи у контексті парадигми сталого розвитку, з особливим акцентом на порівнянні положень української школи фізичної економії з класичною політичною економією. Мета конкретизується у таких дослідницьких завданнях: розкрити внесок Сергія Подолинського у розвиток національної наукової школи фізичної економії, систематизувати основні положення філософсько-економічної концепції дослідника, що висвітлені у розвідці «Праця людини та її відношення до розподілу енергії», та показати

фундаментальну роль спадку дослідника у формуванні сучасних теорій та напрямів сталого розвитку.

Виклад основного змісту дослідження. Нині вже загальновідомо, що господарювати так, як людство робило це ще у минулому столітті, не вдасться. Потрібні нові підходи до розвитку світової економіки, – настільки глибокі, що варто вести мову про зміну філософії господарювання. До того ж європейському континентові та світовій економіці слід уже сьогодні враховувати ті руйнівні наслідки, що несе з собою збройна агресія РФ проти України. В. Шевчук зауважує, що «триваюча війна ставить свої виклики, адже необхідна зміна теперішньої суспільно-господарської моделі» [15]. Ці та інші геополітичні проблеми, які сьогодні стоять перед цивілізацією, зумовлюють необхідність оновлення наукової картини світу.

Ідеї та наукові досягнення Сергія Подолинського у контексті формування нової парадигми загальноцивілізаційного розвитку й виважених підходів до господарювання є надзвичайно цінними, оскільки учений мав стратегічне бачення перспектив сталого розвитку, що пов'язані насамперед із економічною наукою, пошуками альтернативних джерел енергії, вивченням того, чим саме є праця людини та який її внесок у розвиток економіки держави.

Деякі прогнози С. Подолинського, на жаль, виявилися прозорими, що свідчить про глибину його наукового мислення. Провівши ґрунтовні дослідження моделі господарювання у Російській імперії (до складу якої тоді належали землі України), базуючись на точних математичних розрахунках та економічному аналізі, глибокому розумінні енергетичних процесів у імперії, Сергій Подолинський задовго до трагічних подій XX–XXI століть попереджав про потенційну загрозу для України, що може надійти з півночі: «Але дуже рідко траплялось, щоб громада, так гарно та мирно упорядкована, могла втримати свою самостійність, свою волю проти інших громад або й племен чужих, менш освічених, але більш прихильних до війни і грабування сусідів. Звичайно, такі трудолюбиві громади перемагали і завойовували напівдикі орди чужих людей, котрі найчастіше приходили з півночі та сходу на південь та захід» [16, с. 111]. *Такий передбачливий розрахунок політичних та економічних відносин між РФ та Україною став можливим завдяки здатності ученого поєднувати економічний аналіз, побудований на точних математичних*

розрахунках, із філософським осмисленням суспільно-політичних процесів. Із огляду на це припускаємо, що й інші гіпотези та прогностичні ідеї мають усі підстави для майбутнього підтвердження.

Зосередившись на вивченні екологічних аспектів економічного розвитку, Б. Яциковський виокремив такі напрями досліджень С. Подолинського: екогомологічний, валеологічний, соціозабезпечуючий, економічний, працересурсний освітній, еколого-економічний, у такий спосіб довівши міждисциплінарність наукових поглядів українського ученого, що «концептуалізують ідею сталого розвитку» [18]. Дослідники Ю. Марцінішин та В. Мотуз підкреслюють, що В. Вернадський високо оцінював науковий доробок С. Подолинського, поставивши його в один ряд із засновниками сучасного природничо-наукового світогляду – Р. Майером, В. Томсоном та Г. Гельмгольцем [12]. Тож не дивно, що ідеї С. Подолинського знайшли продовження у відкриттях багатьох учених, а сам учений став фундатором української наукової школи фізичної економії: «Його теорія не тільки перегукується з теоріями К. Тімірязєва, В. Вернадського і О. Чижевського, а багато в чому їх випереджає і приводить до широких узагальнень» [13, с. 67]. Наукові здобутки ученого відкрили людству космічний простір, дали змогу розбудовувати економіку на морально-етичних принципах, показали альтернативні напрями пошуку джерел енергії, запропонували унікальну модель Всесвіту. Натомість, маючи у своєму розпорядженні потужні науково-технічні можливості, людство витрачає значні інтелектуальні та матеріальні ресурси не в царині розвитку і самовдосконалення, а на реалізацію дрібних національних інтересів окремих держав чи амбітних осіб, поступово наближаючись до стану «цивілізації хижаків» (термін М. Руденка).

Оскільки межі нашого дослідження не дають змогу охопити весь інтелектуальний спадок С. Подолинського, зосередимо увагу на його знаковій розвідці «Праця людини та її відношення до розподілу енергії» [16], що стала ключовою у формуванні наукових засад української наукової школи фізичної економії.

Розвідка молодого українського вченого має свою історію. У 1872 р. С. Подолинський за посередництва П. Лаврова зустрівся з ідеологом політекономії К. Марксом. Через вісім років він надіслав К. Марксу результати своїх багаторічних досліджень. Із

листування Ф. Енгельса з К. Марксом відомо, що Ф. Енгельс піддав критиці підхід С. Подолинського до розуміння праці людини, а от документальних свідчень критичного прочитання К. Марксом праці С. Подолинського немає. Український письменник М. Руденко переконував, що саме ідеї молодого українського генія змусили К. Маркса визнати природну родючість землі основою абсолютної додаткової вартості [13, с. 468]. Під впливом ідей українського генія К. Маркс сам собі суперечить у 4-му томі «Капіталу» під назвою «Теорії додаткової вартості»: «Праця не є джерелом всілякого багатства. *Природа* (виділено К. М. – Ю. Л.) такою самою мірою джерело споживчих вартостей (а з них же й складається матеріальне багатство!) як і праця, яка сама є лише виявом однієї з сил природи, людської робочої сили». Як бачимо: ідеолог політекономії К. Маркс визнавав першість за матерією (Природою) як основою нашого Всесвіту! Це поставило під сумнів справу всього життя ідеолога політекономії, а згодом стало причиною зволікання із виданням 4-го тому «Капіталу» Ф. Енгельсом, а пізніше й Сталіним, бо під сумнів ставилося політекономічне вчення, що лежало в основі економіки СРСР. Що ж вдалося відкрити С. Подолинському, який зміг порушити основи світобачення самого К. Маркса?

У Марксовому визначенні грошей як міри вартості товарів фігурує поняття суспільної праці, яка є субстанцією вартості. Цю основоположну тезу К. Маркса, що лежить в основі «Капіталу», спростував послідовник С. Подолинського М. Руденко, наполягаючи, що матерія є Суб'єктом Творення, і пояснив різницю між значенням лексеми *субстанція* і *субстанційних процесів*: «... Праця, робота, енергія і навіть саме життя – це субстанційні процеси, але аж ніяк не сама субстанція. Субстанція лишається десь за порогом усіх перетворень – там, де подальші перетворення вже неможливі» [13, с. 212–213].

Відповідно, абсолютна додаткова вартість продукується Сонцем, і саме у сонячній енергії слід бачити субстанційну основу життя й визначальну умову для розвитку органічного життя на планеті. Популяризація політекономії відсунула на другий план роль сонячної енергії у створенні «чистого продукту», по суті – енергії прогресу, і, як наслідок, у сучасному суспільстві гроші стали еквівалентом матеріальних і духовних цінностей. Можливо, є сенс у тому, що існує певна таємниця грошей, що дозво-

ляє їм керувати сучасним світом, але є й інші категорії, що рухають людиною: духовність, мораль, гідність, справедливість. Бути людиною – це щось вище, ніж вдовольняти пристрасть до грошей. І саме про це твердив С. Подолинський, закладаючи основи фізичної економії.

С. Подолинський дослідив вплив корисної праці людини на розподіл енергії. Він довів, що праця не створює речовину, але завдяки праці речовина перетворюється на реальне багатство. Це досягається завдяки використанню перетворюваної сонячної енергії. Отже, основою національного багатства є збереження та перетворення сонячної енергії, що дає змогу працюючій людині задовольняти різні види потреб. Учений підкреслював той факт, що у майбутньому життя людства залежатиме від встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин із природою, тому людство повинно навчитися уловлювати, перетворювати, накопичувати і зберігати сонячну енергію. Стосунки між людиною і Природою учений визначав як «...одержати підстави для визначення ролі праці у світовому розподілі енергії» [16, с. 215]. Якщо перейнятися питанням, звідки ж береться надлишок енергії, необхідної для прогресу цивілізації, то знайти відповідь можемо у розвідці С. Подолинського: «з праці людини і домашніх тварин. Що ж таке праця в такому разі? *Праця є таке споживання механічної і психічної роботи, нагромадженої в організмі, що має результатом збільшення кількості перетворюваної енергії на земній поверхні* (виділ. С. П. – Ю. Л.)» [16, с. 76].

Якщо людина може й повинна своєю працею уловлювати та зберігати енергію Сонця, то постає інше запитання: як довго триватиме життя на Землі, враховуючи те, що об'єм сонячного диску з часом зменшується і одночасно знижується температура в атмосфері Сонця? С. Подолинський довів, що «зменшення перетворюваної енергії на земній поверхні йде настільки повільно, і запаси для її майбутнього одержання ще настільки великі, що зменшення її не може в скільки-небудь близькому майбутньому згубно вплинути на життя людини» [16, с. 211].

Однак людство до цього часу не вирішило проблему збереження сонячної енергії. Можливо, це сталося через те, що протягом усієї історії цивілізації сонячна енергія та родючі землі (саме в аграрному секторі людство отримує найбільше енергії) вважалися безкоштовними. Для отримання енергії вищої форми, безу-

мовно, потрібно докласти корисної, за визначенням С. Подолинського, праці. Отже, людина не тільки підкорює природні прояви стихії, а й створює умови перетворення сонячної енергії у бажані для неї вищі форми. Наділена інтелектом і розумом, вона здатна створити умови для балансу й гармонії існування органічного світу. Енергія і робота мають багато спільного, бо одне без іншого втрачає сенс. Разом вони сприяють створенню комфортних умов для життя людини. Дослідник довів, що якість життя людини залежить від ефективного уловлювання, накопичення та зберігання перетворюваної енергії сонця: «Завдяки цьому збереженню енергії в людини змогло з'явитися перше необхідне для неї дозвілля і запас сил, що й були вжиті нею на працю, корисну ще безпосередніше, тобто на таку, що мала результатом збереження зайвої кількості сонячної енергії на земній поверхні» [16, с. 84–85]. Ученому вдалося розкрити зв'язок сонячної енергії (енергії Космосу) і людської праці, що є прогресивним напрямом розвитку людства на тисячі років вперед. Відкриття С. Подолинського продовжив М. Руденко у праці «Енергія прогресу»: «Додаткова вартість – це додаткова енергія Сонця, яку людство використовує для власного прогресу» [13, с. 68].

Незважаючи на те, що енергію Сонця людство отримує безкоштовно і необмежено, хай там що вона має використовуватися якнайраціональніше, а наукові дослідження мають спрямовуватися на пошуки найбільш ефективних способів використання цієї життєдайної енергії. Як відомо, праця і енергія створюють умови для існування органічного життя нашої планети. Їхня співдія забезпечує необхідну основу для руху ноосфери в пошуках необмежених ресурсів існування та заради покращення комфорту життя. Відтак, Сергій Подолинський «був одним із перших, хто пов'язав фундаментальні закони природи з основними теоретико-методологічними концепціями економічної науки. Продуктивність та плідність такого взаємозв'язку дає змогу по-новому поглянути на сутність ключових економічних категорій, зокрема таких, як праця та капітал» [14]. Український учений розвивав економічну науку, відштовхуючись від принципів моральної чистоти економічних відносин та розуміння людини як частки природи. Основою життя є Природа, а не м'язи людини, як стверджував К. Маркс. Мусимо усвідомити: не гонитва за надприбутками, не геополітика є джерелом життя, а властивість

природи щорічно відроджувати свою родючість під впливом енергії Космосу, Сонця і створювати енергетичний потенціал, що є джерелом енергії ноосфери.

Висновки. Маємо можливість спостерігати, як чергова хвиля технологічної революції і розвиток штучного інтелекту народжують нову NBICS-цивілізацію. Перебуваючи в забезпечених цифровими технологіями комфортних умовах, сучасна людина стає силою, яка спроможна радикально змінювати обличчя планети. Однак науково-технічний прогрес не повинен віддаляти її від фізичної економії, бо людство перебуває на найвищому щаблі відповідальності за безпеку земного життя. Енергія прогресу людства прямо корелює з енергією Космосу. Кожна людина має аналізувати витрати свого енергетичного бюджету, щоб знати, яким чином вона поверне використане через корисну працю. У цьому віддзеркалюється духовність людини, її вдячність Природі, що проявляється у наполегливій праці з відродження перетворюваної сонячної енергії. Збереження і перетворення сонячної енергії – це мораль найвищого ґатунку.

Ідеї Сергія Подолинського вражають сміливістю й оригінальністю мислення. На початку епохи пару й електрики українському генієві вдалося передбачити, що тимчасовий відносний комфорт життя людства має забезпечити пошук більш доцільних і нешкідливих для Природи способів отримання енергії. Ураховуючи час написання праці, можна з упевненістю сказати, що вчений випередив свій час мінімум на століття.

Перспективи подальших розвідок. Подальші дослідження спрямуємо на вивчення міждисциплінарних зв'язків фізичної економії з екологічною філософією, космологією та сучасною теорією ноосфери.

Список використаних джерел

1. Duplenko Yu., Gamaliia K. Ukrainian Naturalist and Economist Serhii Podolinsky and His Role in the Formation of the Noosphere Concept. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiaru.*, 2014. № 2. P. 43–54. <https://doi.org/10.11590/abhsps.2014.2.03>
2. Rispoli G. Reclaiming planetary consciousness. *Dialogues in Human Geography*. 2024. Vol. 15, Is. 3. P. 479–482. <https://doi.org/10.1177/20438206241289380>

3. Govorukha Mykhailo. To the Question of Planetary Money. *J Bus Econo Stud.* 2024. Vol. 1, Is. 6. P. 1–5. <https://doi.org/10.61440/JBES.2024.v1.44>
4. Капаєва Л. М., Рудич А. І., Дорошенко А. П. Трансформація концептуальної основи та системи «зелених» фінансів для забезпечення реалізації цілей: сталого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2025. Т. 10. № 1. С. 237–241. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-39>
5. Vasylyna O. Influence of physical economy on energy security. *Economics and Education.* 2023. Vol. 8, Is. 1. P. 68–71. <https://doi.org/10.30525/2500-946X/2023-1-9>
6. Zinchenko V., Boichenko M. Ecological reconceptualization of the Ukrainian philosophy of physical economy. *Journal of Philosophical Economics.* 2024. URL: <https://hal.science/hal-04698733/>
7. Foster J. B., & Burkett P. The Podolinsky Myth: An Obituary Introduction to 'Human Labour and Unity of Force', by Sergei Podolinsky. *Historical Materialism.* 2008. Vol. , Is. 1. P. 115–161. <https://doi.org/10.1163/156920608X276323>
8. Logvynenko Y., Mazurenko V., Sytnyk L., & Bilyk N. Anti-marxist polemics in Mykola Rudenko's novel-treatise "Formula of the Sun". *Amazonia Investiga.* 2024. Vol. 13, Is. 75. P. 285–295. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.75.03.24>
9. Воробйова Л. В. Володимир Вернадський і фізична економія: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 173 с.
10. Гринів Л. С. Фізична економія: нові моделі сталого розвитку: монографія. Львів: «Ліга-прес», 2016. 425 с.
11. Мазуренко В., Логвиненко Ю. Фізична економія як монолітна платформа національної безпеки та освітньої системи України. *Імідж сучасного педагога.* 2022. № 4(205). С. 17–21. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1621197> (дата звернення: 06.11.2025).
12. Марцинішин Ю. Д., Мотуз В. К. Громадянський вимір наукового світогляду Сергія Подолинського. URL: <http://oaji.net/articles/2014/690-1396514555.pdf> (дата звернення: 01.11.2025).

13. Руденко М. Енергія прогресу. Гносис і сучасність: Метафізична поема. Публіцистика. Поема. Київ: Журналіст України, 2008. 716 с.
14. Швабій К. І. Тлумачення категорій праця та капітал у контексті парадигми фізичної економії. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32614933.pdf> (дата звернення: 04.11.2025).
15. Шевчук В. О. Вагомість українського внеску у розвиток загальнолюдського економічного надбання (До 100-річчя від дня народження докторки економічних наук, професорки Л. Я. Корнійчук). *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2024. Вип. 57. С. 159–169. <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.159>
16. Подолинський С. А. Вибрані твори. Київ: КНЕУ, 2000. 328 с.
17. Подвижництво першопрохідця: (до 175-річчя Сергія Подолинського – основоположника національної і світової наукових шкіл фізичної економії): тези Круглого столу, 17 черв. 2025 р. / Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України», Наук. т-во ім. Сергія Подолинського, Наук. б-ка ім. М. В. Довнар-Запольського КНЕУ ім. Вадима Гетьмана; [редкол.: В. В. Небрат (голова) та ін.]. Київ: КНЕУ, 2025.
18. Яциковський Б. І. Екологічні аспекти економічного розвитку в концепції Сергія Подолинського. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 39–46.

References

1. Duplenko, Yu., Gamaliia K. (2014). Ukrainian Naturalist and Economist Serhii Podolinsky and His Role in the Formation of the Noosphere Concept. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum*, (2), 43-54. <https://doi.org/10.11590/abhps.2014.2.03>
2. Rispoli, G. (2024). Reclaiming planetary consciousness. *Dialogues in Human Geography*, 15(3), 479-482. <https://doi.org/10.1177/20438206241289380>
3. Govorukha, Mykhailo (2024). To the Question of Planetary Money. *J Bus Econo Stud*. 1(6), 1-5. <https://doi.org/10.61440/JBES.2024.v1.44>

4. Kapaieva, L., Rudych, A., Doroshenko, A. (2025). Transformation of the conceptual framework and system of green finance to ensure the implementation of sustainable development goals. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 10 (1), 237-241. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-39>
5. Vasylyna, O. (2023). Influence of physical economy on energy security. *Economics and Education*, 8(1), 68-71. <https://doi.org/10.30525/2500-946X/2023-1-9>
6. Zinchenko, V., Boichenko, M. (2024) Ecological reconceptualization of the Ukrainian philosophy of physical economy. *Journal of Philosophical Economics*. URL: <https://hal.science/hal-04698733/>
7. Foster, J. B., & Burkett, P. (2008). The Podolinsky Myth: An Obituary Introduction to 'Human Labour and Unity of Force', by Sergei Podolinsky. *Historical Materialism*, 16(1), 115-161. <https://doi.org/10.1163/156920608X276323>
8. Logvynenko, Y., Mazurenko, V., Sytnyk, L., & Bilyk, N. (2024). Anti-marxist polemics in Mykola Rudenko's novel-treatise "Formula of the Sun". *Amazonia Investiga*, 13(75), 285–295. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.75.03.24>
9. Vorobyova, L.V. (2019). *Volodymyr Vernadsky and physical economy*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
10. Hryniv, L.S. (2016). *Physical economy: new models of sustainable development*. Lviv: "Liga-press" [in Ukrainian].
11. Mazurenko, V., & Lohvynenko, Yu. (2022). Physical economy as a monolithic platform of national security and the educational system of Ukraine. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 4(205), 17–21. Retrieved November 6, 2025 from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1621197>
12. Martsynyshyn, Yu. D., & Motuz, V. K. (2014). *The civic dimension of Serhii Podolynskyi's scientific worldview*. Retrieved November 1, 2025 from <http://oaji.net/articles/2014/690-1396514555.pdf>
12. Rudenko, M. (2008). *The Energy of Progress. Gnosis and Modernity: A Metaphysical Poem. Essays. Poem*. Kyiv: Zhurnalyst Ukrainy [in Ukrainian].

13. Shvabii, K. I. (n.d.). *Interpretation of the categories of labour and capital in the context of the physical economy paradigm*. Retrieved November 4, 2025 from <https://core.ac.uk/download/pdf/32614933.pdf> [in Ukrainian].
14. Shevchuk, V. O. (2024). The importance of the Ukrainian contribution to the development of universal economic heritage. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy*, (57), 159–169. <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.159> [in Ukrainian].
15. Podolynskyi, S. A. (2000). *Selected works*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
16. *Devotion of the pioneer: Proceedings of the Round Table to the 175th anniversary of Serhii Podolynskyi* (2025, June 17). Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine, Scientific Society named after Serhii Podolynskyi. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
17. Yatsykovskiy, B. I. (2016). Ecological aspects of economic development in Serhii Podolynskyi's concept. *Ekonomichnyi Forum*, (2), 39-46. Retrieved November 4, 2025 from https://lntu.edu.ua/sites/default/files/files12/u_nomeri_2_2016.pdf

Стаття надійшла до редакції 22 жовтня 2025 р.

Прорецензована 10 листопада 2025 р.

Схвалена до друку 24 листопада 2025 р.